

Василь Шуляр,
доктор педагогічних наук,
професор, директор
Інституту прикладної педагогіки,
заслужений учитель України

Нова словесність і читач XXI століття

УДК 37:821:028*20»

<https://doi.org/10.33989/3083-6387.2026.1.354753>

Актуальність. Новий Державний стандарт базової середньої освіти (схвалений Кабінетом Міністрів України 30 вересня 2020 року) орієнтує учителів на формування компетентних учнів-читачів / учениць-читачок. Навчально-методичне забезпечення (модельні / навчальні програми, підручники, посібники, робочі зошити) демонструють різні моделі формування компетентностей. Компетентнісний підхід означений був ще в 2000 році, коли введено було 12-бальну систему оцінювання навчальних досягнень школярів. Державні стандарти початкових класів та базової середньої освіти також вибудовувалися на компетентнісній стратегії. Поряд із цим активно впроваджується в освітній процес комп'ютеризація та інформатизація навчального процесу. Ковідний і воєнний період змусили перейти на дистанційну форму організації освітнього процесу. Здобувачі освіти та її організатори потрапили в ситуацію нових загроз і викликів. Вимоги до «людської індивідуальності, практичної значущості її самобутності й неповторності» (Максюта М. Є., 2022, с. 5) зростають в геометричній прогресії. Нові виклики вимагають інших форм організації освітнього процесу. Суб'єкти цього процесу та їх діяльність мають проживати «в атмосфері її людяності як доконечної основи збереження й зміцнення спільності, розуміюче ставлення до іншого» (Максюта М. Є., 2022, с. 6). Зважаючи на вище означене, необхідно змінювати підходи щодо методики й технологій літературної освіти. Основним суб'єктом є читач / читачка, які вступають у діалог із художнім твором. Яким він

© Василь Шуляр, 2026

має бути: читач і діалог? Питання, на яке кожен має віднайти відповідь. Один із варіантів — емпатійне прочитання художніх творів. Значущою є комунікація між суб'єктами освіти та з автором художнього твору. Одним із видів комунікації є читання. Знову постає питання: яким має бути читання в умовах різних каналів одержання інформації. Очевидною є істина Джамбатісти Віко: «... наука читання є першорядною для людського знання» (за Максютя М. Є., 2022, с. 6). Знову питання: яким має бути тоді читач / читачка XXI століття та в нових реаліях життя? Зактуалізовані виклики і проблеми засвідчують актуальність обговорюваних питань.

Мета — окреслити стратегії нової літературної освіти, які забезпечать формування інтелігентного учня-читача / інтелігентної учениці-читачки як Людини Культури.

Завдання: запропонувати стратегії формування інтелігентного учня-читача / інтелігентної учениці-читачки, виокремити їх складники, розробити алгоритм співпраці суб'єктів літературної освіти до запропонованих стратегій.

1. Нова літературна освіта та її стратегії

Ковідний, постковідний періоди та життя під час війни роблять свої відбитки на життєдіяльності суспільства в цілому й школярства зокрема. Кожен по-своєму переживає нинішні події, життєві обставини, особистісні ситуації. Спостереження за колегами, слухачами курсів та учнівською молоддю підводять нас до розуміння та потреби заповнення дефіциту. Його можна поділити на три частини. Когнітивний дефіцит — коли людина заходить у тупикову ситуацію, не бачить виходу із неї, не знає, що робити, як діяти, яке прийняти рішення. Мотиваційний дефіцит передбачає повну втрату віри, апатію, зневіру, аморфність, небажання щось робити, а то й небажання жити. Вони можуть відбуватися стадійно, хаотично. Усе залежить від обставин і ситуацій. У сукупності або /

і домінуванні якогось одного дефіциту приводить до третього стану — емоційного. Емоційний дефіцит — коли людині нестерпно так далі перебувати в тих ситуаціях або / і обставинах, безвихідь або повний апатичний стан призводять до деструктивної поведінки, яка супроводжується істериками, словесний потік може бути неконтрольованим, дратівливість «перекидатиметься» на будь-кого і з будь-яких навіть несерйозних причин / ситуацій.

Реалізація компетентнісно-діяльнісної стратегії в системі літературної освіти школярів потребує на-працювання технології розроблення компетентнісно-діяльнісних літературних вправ. Із цією метою кожному закладу освіти взагалі та кожному вчителеві літератури зокрема належить мати модель компетентного учня-випускника Нової української школи.

Модель компетентного випускника-читача в системі літературної освіти зорієнтована на досягнення практичних літературно-мистецьких здобутків, досвід особистої участі в читацькій діяльності, вироблення ціннісних орієнтирів засобами літератури та мистецьких творів. І модель, і твори допоможуть учням-читачам самовизначитися й самоутвердитися в професійному житті, соціумі. Також модель вибудована з урахуванням низки принципів: соціо-, природо- та культуровідповідності, особистісно-діяльнісної зорієнтованості, художньо-мистецької вартісності твору, діалогізму й полілогізму з мистецьким твором, системності духовно-мистецького збагачення читача, толерантності й гуманності в ставленні одне до одного, оцінюванні одне одного та літературно-мистецького явища, доцільності й оптимальності у відборі компетенцій літературної діяльності читача.

Засадничими є змістові лінії літературної освіти школяра, визначені Державним стандартом, що передбачають реалізацію 1) літературознавчого, аксіо-

логічного та культурознавчого (2005) і ціннісного, літературознавчого, культурологічного та компаративного складників (2011) та набір п'яти читацьких (вони лише названі в модельній програмі за редакцією Таміли Яценко) й одинадцяти ключових компетентностей та одинадцяти наскрізних умінь (за держстандартом 2020 року). На нашу думку, вони мають бути доповнені ще двома: комунікативно-мовленневою (розвиток мовлення учнів-читачів / учениць-читачок, риторична компетенція, уміння виразно читати підготовлений та вивчений текст), діяльнісною (загальні вміння й навички та специфічні в сфері літературної освіти).

Реальність соціо-, природо- та культуроорієнтованої діяльності читача / читачки в системі літературної освіти на особистісному рівні передбачає його залучення як суб'єкта співпраці, здатного вступати в діалог із культурою свого народу та інших національностей. Духовно-мистецька культура може виступати власне як літературна діяльність, мати як загальнокультурний, так і професійно-літературний (мистецький) характер. Тільки в системі особистість читача набуває літературно-мистецького змісту й реалізує себе в літературно-читацькій діяльності. Тобто особистість випускника не тільки набуває навичок читання, а спроможна засвоєну духовно-мистецьку культуру свого народу, інших національностей засобами літератури спроектувати на вибудову власної ціннісно зорієнтованої, професійної моделі життя, щоб забезпечити свій успіх, сталий розвиток, свою конкурентну спроможність на ринку праці. Це становитиме основу формування її літературної компетентності.

Отже, літературна компетентність — стала якість літературної освіти особистості-читача, що забезпечує нерозривну єдність її літературної спрямованості і літературного досвіду в системі духовно-мистецької, літературної, читацької діяльності.

Рис. 1. Модель «Літературна компетентність» і складники вибудови літературної освіти випускника-читача (ЛСМ-1)
Джерело: авторський варіант моделі

Вищевикладене можемо представити в логіко-семіотичній моделі (рис. 1). Додамо, що формування і розвиток компетентного учня-читача / учениці-читачки має вершинний результат — інтелігентні учні-читачі, які житимуть і діятимуть за вищими духовними законами / нормами, сповідуватимуть національну ідею, демонструватимуть високий рівень Людини Культури, патріота своєї держави. Прокментуємо складник «інтелігентний читач». Ще на передзахисті кандидатської дисертації (2004 р.) розгорілася дискусія щодо цього поняття, яке не хотіли визнавати як таке. Та й авторська інтерпретація компетентнісного підходу до професійної підготовки майбутніх учителів української літератури викликала неоднозначність. Нині це стало вже нормою.

Отож, не кожен компетентний може бути Інтелігентним читачем. Чергова дискусія початку ХХ століття (після публікації листа киянина Юрія Стадніченка «Де ви, українські інтелігенти?» в газеті «День» від 20.07.2001 р.) ніби підсумувала: «Інтелігент — це, найперше, людина розумна, з високою внутрішньою культурою, самоповагою (а звідси й повага до інших людей, інших думок, інших поглядів на ту чи іншу проблему), з високим рівнем відповідальності за себе, за державу, з почуттям міри абсолютно в усьому (у словах, діях), правдива, порядна, чесна» (джерело: <https://cutt.ly/UEivFORg>). Ризикуючи, залишив це поняття, не вилучив його з дисертації. Тепер вважаю його науковим (Шуляр В. І., 2004 р., с. 112). Беремо до уваги ще той факт, що й нині не випрацьовано точної назви та не сформульовано дефініції поняття «читач». Більш розлого про це автор описав у низці публікацій.

2. Складники духовно-мистецького досвіду випускника-читача

Цільова читацька діяльність в обов'язковому варіанті містить низку складників і вектор формування / розвитку розпочинається набуттям знань, умінь і навичок. Наступні сходинки: набуття конструкторської компетентності, що забезпечить здатність кожному / кожній творити власні тексти: відповіді, монологи / діалоги, мовленнєві тексти, які відбиватимуть розуміння змісту і форми художнього твору, змогу і далі розвивати / доповнювати сюжетні лінії творів тощо. Продуктування в системі літературної освіти і читацькій діяльності школярів має здійснюватися з урахуванням психолого-педагогічних особливостей читачів, їхнього рівня літературного розвитку та читацької навченості. Пробуджені прагнення мають бути підтримані і постійно вмотивовуватися до розвитку / вдосконалення, руху вперед. Особистісно й соціально значущий літературний продукт учнів-читачів має демонструвати їхню ціннісно-етичну поведінкову модель. Вона має бути дієвою, а не демонстративною. Завдання вчителя мудро відстежувати й коригувати, послуговуючися поведінковими моделями, що закладені в художньому творі, мистецьких текстах тощо. Для цього виклада-

чу літератури варто використовувати продуктивні / результативні інструменти / ресурси, які забезпечать компетентнісний складник співпраці суб'єктів літературної освіти. У наших розвідках розроблено і запропоновано такі інструменти та авторські компетентнісні літературні вправи з урахуванням ціннісно-етичної стратегії. Усе означене спрямовано на те, щоб учні-читачі набули навичкової здатності розвиватися упродовж усього життя.

Новий державний стандарт загальної середньої освіти та модельні програми вперше заклали складник «Навчальні досягнення учнів / учениць». Слід взяти до уваги, по-перше, профільність старшої школи, по-друге, психолого-педагогічні особливості старших підлітків — нового покоління, по-третє, специфічні характеристики літературного розвитку цієї категорії школярів. Тому, вибудовуючи модель компетентного випускника-читача, маємо спиратися на такі форми і методи, що ставлять школярів у позицію дослідників, першовідкривачів, щоб задовольнити / урахувати їхні особистісні інтереси та мотиви.

Цілком слухними є позиції-характеристики духовно-мистецького світу інтелігентного учня-читача від авторського колективу під керівництвом Ольги Ніколенко, які структурують, доповнюють розуміння аналізованого поняття: 1) «... краще розуміти себе та інших, цінувати «своє» (рідне, національне) і поважати «чуже» (значуще для розвитку власної особистості та української нації), сформулювати гуманістичний світогляд і національну свідомість на основі громадянських пріоритетів і толерантності до інших народів, рас, національностей ...»; 2) «Художня література має величезний духовний потенціал. Вона не лише дає людині знання про світ, природу, історію, а й формує ставлення, переконання, життєві цінності, мораль особистості» (Ніколенко О. М., 2021; 2023).

Означений підхід зрештою сприятиме вибудовуванню та реалізації власної траєкторії літературних досягнень учнів-читачів. Відповідно їхні досягнення можуть матеріалізуватися в літературно-мистецьке портфоліо учня-читача / учениці-читачки як накопичувальний засіб різних видів робіт. Портфоліо школярів засвідчує як кількісну, так і якісну оцінку їхніх досягнень, літературної компетентності.

Логіко-семіотична модель (ЛСМ-2) суб'єктивного духовно-мистецького досвіду інтелігентного випускника-читача містить три сфери:

- літературні знання і навички як навичкова здатність узгоджуються зі знаннями, уміннями, навичками, нормами й цінностями, закладеними в модельні програми;
- сфера літературної творчості передбачає творчо-продуктивну діяльність через реалізацію компетентнісної стратегії;
- емоційно-ціннісна сфера учня-читача відповідає прагненням та нормам як загальнолюдським і національним, так і здатність жити й діяти за вищими духовними законами (див. ЛСМ, рис. 2.).

Рис. 2. Складники суб'єктивного духовно-мистецького досвіду інтелігентного (компетентного) випускника-читача
Джерело: авторський варіант моделі

З огляду на це особливою перспективністю й евристичністю вирізняється метод проєктів, що в системі літературної освіти покликаний зорієнтувати учня-читача на самостійну діяльність із літературним (мистецьким) твором, органічно поєднується з груповим підходом до навчання й учіння і спрямований на розв'язання літературно-мистецької проблеми засобами художнього твору. Також цей метод забезпечує суб'єктну позицію учня-проєктанта-читача під час осягнення тканини художнього твору, спроможність висловити свою авторську позицію, вступити в діалог, полілог із автором, літературним персонажем, колегою учнем-читачем, соціумом, вітчизняною та світовою культурою тощо. У кінцевому результаті такий підхід сприятиме вибудові та реалізації власної траєкторії літературних досягнень випускника-читача, які можуть матеріалізуватися в літературне портфоліо учня-читача / учениці-читачки як накопичувальний засіб видів робіт.

3. Контекстне навчання та бібліотерапевтична стратегія вивчення художніх творів

Наповнення духовно-мистецького світу учнів-читачів, формування випускника як Людини Культури має вибудовуватися з урахуванням контекстної технології вивчення художнього твору, яку запропонував професор В. В. Гладишев. Контекстне вивчення художнього твору містить такий підхід до «організації цілісного процесу вивчення твору, у межах якого центром уваги учнів і вчителя стає художнє явище — літературний твір, онтологічне буття якого та рецепція зумовлені певним семантичним полем (контекстом), яке визначається сукупністю таких чинників:

особистість письменника (біографічний контекст), літературне та культурне середовище, які сформували та визначили творчу індивідуальність письменника (літературознавчий та культурологічний контексти), рівень особистісного й читачького розвитку учнів, їхні особистісно-художні інтереси (особистісно значущий)» (Гладишев В. В., 2006, с. 23).

Виходимо з того, що, не заперечуючи формування міцних літературних знань, умінь і навичок, які необхідні для духовно-мистецького розвитку дитини-читача, орієнтуємо вчителя-словесника на озброєння школяра такими нормами, прийомами, способами читачької діяльності, які під час літературної практики він може застосувати для виконання специфічних літературних завдань, а також, що не менш важливо, різноманітних життєвих і в перспективі професійних потреб.

Бібліотерапія в умовах війни та методика роботи з художніми творами з урахуванням названої стратегії навчання на часі. Професор Володимир Гладишев має потужний досвід розроблення цього напрямку співпраці учнівства з художнім твором. Нами напрацьовано низку моделей вивчення художніх творів у контексті бібліотерапевтичної стратегії. Авторами запропоновані механізми, алгоритми, методичні рекомендації, зразки роботи з художніми творами, які розкривають особливості такого підходу (Гладишев В. В., Шуляр В. І., 2025).

Ураховуючи зазначене вище, спробуємо визначити провідну відміну бібліотерапевтичного читання від читання «звичайного»: «Якщо спробувати виділити провідну відміну бібліотерапевтичного читання від просто читання, то, мабуть, прийдеться визнати первинність не книги, а деякого «особистісного запиту», після якого людина звертається до книги» (Гладишев В. В., Гладишева С. О., 2020, с. 14). У процесі бібліотерапевтичного читання відбувається емоційне «занурення» читача у світ художнього твору, за рахунок чого здійснюється формування особистого емоційного досвіду перебування людини в певній життєвій ситуації. Цей досвід привласнюється людиною та використовується нею в реальному житті, що зміцнює емоційно-психологічну стійкість людини, робить її краще пристосованою до реального життя, забезпечує більш адекватну реакцію на події цього життя за рахунок більш швидкої і точної оцінки життєвої ситуації, формування стратегії більш правильного реагування на неї (Шуляр В. І., Гладишев В. В.).

3. Компетентісно-діяльнісна парадигма в системі літературної освіти школярів

Запропонований компетентісний підхід у системі літературної освіти школярів передбачає не тільки їхнє засвоєння окремих знань, умінь, а й оволодіння комплексною процедурою, у якій для кожного напрямку є відповідна сукупність освітніх, читачьких компонентів, що забезпечуватимуть особистісно-діялісний характер літературно-мистецької співпраці:

«учень → автор → художній твір → персонаж → учитель → джерела комунікації → соціум → національна та світова культура»

Рис. 3. Алгоритм співпраці суб'єктів літературної освіти
Джерело: авторський варіант

Основа моделі — компетентнісно-діяльнісна парадигма, що не заперечує знання, уміння й навички, але, обмежуючись лише цим, «провокує» учня / ученицю бути пасивним об'єктом. Тому для нас важливо зважити на теорію діяльності А. Леонтьєва, яка забезпечить перетворення школяра на активного суб'єкта співпраці в процесі літературної, читацької діяльності. Відповідно слід зробити доповнення. За умов упровадження компетентнісно-діяльнісного підходу традиційна тріада має бути доповнена новими дидактичними одиницями:

Рис. 4. Компетентнісно-діяльнісна парадигма в системі літературної освіти учнів-читачів
Джерело: авторський варіант

Висновки: Знаннева парадигма в учнів формує практичні вміння й навички, але вони не стають внутрішньою умовою руху особистості до мети. Посилити її маємо системою літературних компетенцій, щоб учень-читач оволодів такимими діями і операціями, які забезпечать перетворення суми знань на здатність навчатися впродовж усього життя. Набуття досвіду читацької діяльності забезпечить учням-читачам розвиток і поглиблення тих чи інших компетентностей, щоб стати інтелігентним читачем, духовно багатою Особистістю. Такий випускник житиме й діятиме як успішний, конкурентоспроможний громадянин незалежно від соціально-політичних, економічних змін у суспільстві, світі, вироблятиме соціальний й особистісно значущий продукт. Формування інтелігентних випускників-читачів у контексті компетентнісної парадигми перспективне і потребує конкретизації конструюванням моделей літературних занять з урахуванням запропонованої парадигми. Зважаючи на низку викликів для освітан: постковідний період, війна і змішаний формат організації навчання, цифровізації освіти в цілому й літературної зокрема, широке використання штучного інтелекту, маємо зрозуміти, яким має бути в цих умовах вивчення літератури. Потреба мати нооконцепцію й ноометодику літературної освіти — перспектива, що перебуває в полі зору науковця.

Перспективи дослідження

1. Конструювання моделей сучасного літературного заняття на засадах компетентнісно-діяльнісної парадигми: опис інваріантної структури заняття, типів діяльності учня-читача, форматів

«читання — діалогу — продукування» та критеріїв результативності.

2. Розроблення системи компетентнісно-діяльнісних літературних вправ, що забезпечують перехід від «суми знань» до здатності діяти в читацьких і життєвих ситуаціях (інтерпретація, аргументація, оцінювання, творення власного тексту, комунікація).

3. Поглиблення бібліотерапевтичної стратегії читання в умовах війни: визначення методичних моделей роботи з художніми творами, типологія «особистісного запиту» читача, інструменти рефлексії, механізми формування психологічної стійкості учнів і вчителів.

4. Дослідження емпатійного прочитання та емоційної грамотності як складника читацької компетентності: методика роботи з переживаннями, смислами, цінностями, способи педагогічного супроводу учнів у станах когнітивного / мотиваційного / емоційного дефіциту.

5. Розроблення та апробація інструментарію оцінювання літературної компетентності: критерії, рівні, показники; поєднання формувального оцінювання з портфоліо як накопичувальним засобом фіксації індивідуальної траєкторії літературних досягнень.

6. Уточнення та наукове обґрунтування дефініцій понять «читач», «компетентний читач», «інтелігентний читач» у сучасній ноометодіці літератури; визначення складників «інтелігентності» як культурної та ціннісної характеристики випускника.

7. Нооконцепція і ноометодика літературної освіти: теоретичне окреслення, принципи, технології, а також інтеграція цифрових ресурсів і (як виклик) відповідальне використання штучного інтелекту у читацькій та творчо-продуктивній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Гладишев В. В. Теорія і практика контекстного вивчення художніх творів у шкільному курсі зарубіжної літератури / Володимир Володимирович Гладишев : монографія. — Миколаїв : Вид-во «Ліон», 2006. — 372 с.
- Гладишев В. В. Бібліотерапевтичне читання — інструмент психологічної самопомогі вчителя / В. В. Гладишев, С. О. Гладішева. — Миколаїв : ОІППО, 2020.
- Гладишев В. В. Бібліотерапевтичний потенціал літературних творів : навчально-методичний посібник / В. В. Гладишев, В. І. Шуляр; за заг. ред. В. І. Шуляра. — Миколаїв : центр редакційно-видавничої діяльності МОІППО, 2025. — 178 с.
- Державний стандарт базової середньої освіти : Постанова КМ України від 30 вересня 2020 р. № 898. — Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>.
- Ніколенко О. М. Модельна навчальна програма «Зарубіжна література. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Ніколенко О. М., Ісаєва О. О., Клименко Ж. В., Мацевко-Бекерська Л. В., Юлдашева Л. П., Рудніцька Н. П., Туряниця В. Г., Тіхоненко С. О., Вітко М. І., Джангобекова Т. А.) / за ред. О. М. Ніколенко. — Київ, 2021. — 58 с. Джерело: <https://drive.google.com/file/d/1VcmR4LmueemuTyXW02wcaGO22ME-UEh/view>
- Ніколенко О. М. Модельна навчальна програма «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 7–9 класи» для закладів

загальної середньої освіти / за ред. О. М. Ніколенко. — Київ, 2023. — 84 с. — С. 73–78. Джерело: <https://cutt.ly/Uegj8e6A>.

7. Шуляр В. І. Компетентний випускник-читач: модель, система компетенцій, критерії оцінювання : науково-методичний посібник. / В. І. Шуляр. — Миколаїв : вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. — 64 с.

8. Шуляр В. І. Ноомодель інтелегентного читача. Серія «Методика літератури, умотивована любов'ю» : [практико-орієнтована монографія] / В. І. Шуляр. — Миколаїв : центр редакційно-видавничої діяльності МОІППО, 2024. — 202 с.

9. Шуляр В. І. Ціннісно-етичні норми і ставлення в системі літературної освіти учнів-читачів Нової української школи (теоретико-методологічна візія). І частина : практико-орієнтована монографія / В. І. Шуляр. — Миколаїв : ОІППО, 2022. — 225 с.

10. Шуляр В. І. Бібліотерапевтичний потенціал літературних казок («Лис Микита» Івана Яковича Франка та «Снігова Королева» Ганса Крістіана Андерсена) / В. І. Шуляр, В. В. Гладишев // Вересень : науково-методичний, інформаційно-освітній журнал, 2 (93). — DOI : <https://doi.org/10.54662/veresen.2.2022>.

Masahito Sakamoto,
спеціаліст з імміграції (Японія)

Ольга Ніколенко,
доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри світової літератури
Полтавського національного педагогічного
Університету імені В. Г. Короленка

Приховані смисли й несподіванки новели Рюноске Акутаґави «Павутинка»

УДК 821.09(520)(092)АКУТАґАВА

<https://doi.org/10.33989/3083-6387.2026.1.354754>

Передмова

Оповідання Рюноске Акутаґави «Павутинка» давно відоме не лише серед любителів японської літератури, а й серед молоді та вчителів в Україні та всьому світі, адже твір був опублікований у першому випуску дитячого літературного журналу «Akai Tori» («Червоний птах») в 1918 році. Тоді засновник журналу і видатний дитячий письменник Мієкічі Судзукі (Miekiichi Suzuki) дав високу оцінку цьому оповіданню. З того часу «Павутинку» вважають репрезентативним твором японської дитячої літератури. Однак, на нашу думку, цей твір виходить далеко за межі суто дитячого читання. У ньому люди різного віку можуть знайти власні смисли й імпульси до роздумів. Тим

© Masahito Sakamoto, Ольга Ніколенко, 2026

більше, що цей твір за жанром є новелою, що передбачає невеликий обсяг, малу кількість персонажів і несподіваний фінал. Утім, у цьому оповіданні несподіванок багато (і не лише у фіналі), і ми спробуємо повернути вашу увагу саме до них.

У сучасному літературознавстві є різні підходи до «Павутинки». Найпоширенішим є моралістичний, тобто розгляд оповідання як повчальної історії, що навчає людину відповідати за власні вчинки, добрі чи погані.

Однак, як зазначив Хаясава Масато (Masato Hayasawa), «історія дослідження «Павутинки» має тенденцію до переходу від моралістичного тлумачення, яке критикує егоїзм Кандати, до тлумачення, що зосереджується на незбагненності Будди» [2, с. 98].

Згідно з цією точкою зору, з'явилася нова інтерпретація, в якій егоїзм, втілений у Кандаті, трактують не як рису, притаманну лише лиходіям, а й усім людям. Отже, дослідники почали переосмислювати образ Кандати як символ людства (людського існування взагалі). Водночас увага науковців зміщується в площину трактування таємничості Будди і незбагненності його дій.

Однак слід визнати, що в цьому творі є величезна смислова відкритість. Образи, сюжетні ситуації, символи та інші елементи «Павутинки» можна розгляда-